

سِرِّ السُّلْطَانِ

سِرِّ السُّلْطَانِ

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم
دینی، علمی، ادبی، سیاسی ہفتہ لاق مجموعۃ اسلامیہ در
اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

صاحب و مدیر مسئول : ع . اشرف ادیب

عدد ۲۳ - ۲۱۵ ۷ ذی القعدہ ۱۳۳۰ پنجشنبہ ۸ تشرین اول ۱۳۲۸ جلد ۲ - ۹

ایران تاریخیچه انقلابی

۱

ناصرالدین شاه درری

- میرزا تقی خانک مغدوری - قانون خواهرک بایلقله آتہامی - سفاهت و اسرافات - رژی وقعیسی - ناصرالدین شاهک کیفیت قتلی -

هر نقطه نظر دن منافعلری یکدیگرینه اویان ایران و عثمانلی ممالک اسلامیه سنک طالعلری ده بر در .

ترکیده مظالم حمیدی جانلر یاقارکن ، ایران دخی ناصرالدین شاه کبی ر مستبدک تحت ظلم و استبدادنده ایگه یوردی . خاقان مخلوعک مظالمی ابوالاحرار مرحوم مدحت پاشا کبی برداهی و ظنپرورک تبعیدی و شهادتی ایله باشلامش ایدی . ناصرالدین شاه دخی ایران رجال و ظنپرورانندن میرزا تقی خان امیر کبیرک قتلی و اونک تأسیس کرده سی اولان شورای دولتک الغاسیله اجراآت کیفیه سنه کرمی ویرمش در . میرزا تقی خان مرحوم اصلاحات ترقی پرورانسیله معروف اولان اعظم رجالدندر . مقصدی ایرانده قانونی بر حکومت اداره سی وجوده کتیرمک ایدی . المک دفعه اوله رق اوروپا واری هیئت وکلایی تشکیل ایدن و امور دولتک اداره سی آری آری نظارتلره تقسیم ایدن او اولمش در . شاه مستبدک ملی و طبیعتی خلافه اوله رق میرزا تقی خان اوروپایه طلبلر اعزام ایدیور ، طهرانده دخی علوم جدیدیه بی تدریس ایتک اوزره مکتبلر تأسیس ایدیوردی . حال حاضرده موجود اولان طهران « دارالفنون » ی دخی او وزیر معالی ضمیرک آتار ترقی پروران سننددر . بوتون بو کبی اصلاحاتک روح و اساسی اولمق اوزره صدراعظم میرزا تقی خان دها بویوک بر پروزه ایله ده اوغراشیو دی ؛ اوده کرک وطنک ، کرک وطن افرادینک حقوق و وظائفی مین قانون مجله لری میدانه کتیرمکدن عبارت ایدی . امیر کبیرک مقصدی اوتوقراتیک اصول کیفیه سی الغا ایتک ، اونک یرینه قانونی بر استبداد ، ایشلک بر بیوروقراتیزم وضع ایتک ایدی . اصل فلاکتی موجب اولانده بو فکری اولدی . او بیوک و ظنپرورک بو بیوک فکری هنوز کنج اولان ناصرالدین شاهه باشقه بر یولده تأویل ایدیلدی . صدراعظم ، اقتیدار حکمداری بی تقیده اوغرا تمقله شخصی بر طاقم اغراض بسلیور ، دیه اتهام ایدیلدی . بونک اوزرینه شهبه لنن پادشاه عزلی و (کاشان) . تبعیدی اراده ایدی . صوکره ویریلن او امر خفیه اوزرینه مسموماً قتل ایلندی . (۱۲۶۷ سنه هجری)

* *

میرزا تقی خان امیر کبیرک قتلی متعاقب ناصرالدین شاه بر دوره وهم و جنت کچیریور . تاج و تختک دائمی ارباب « فساد » طرفندن معروض هلاک اولدیغدن قورقور . بونک ایچونده هر دائم تدابیر تحفظیده بولنیور . بو مدافعه نفسی بر چوق ارباب ذکانتک قتل نفسی ،

تبعید و حبسنی موجب اولیور . ارباب فضل و معارفده قانون پرستک املی دیولهرق وسائل مختلفه ایله اعدام ایدیلیورلر . قانون یولنده شهید اولان ارباب ناموسک حقسنزجه دوکولن قانلری اهالی اوزرینه سوء تأثیر ایتمه سین ، دیه ناصرالدین شاه پک الویشلی . جانیانه بر اصولده بولمش ایدی : شاه بو کبی مظالمی هب دین نامنه ارتکاب ایدیوردی . ایرانیلری کندینه مادتا اسیر ایتک ایچون ، شاه ، خلقک معنویاتنه اجرای نفوذ ایدن بر طاقم منافق منالردن مظاهرت و معاونت کوریوردی . او وقتلر ایرانده بایلیق تکثر ایتک اوزره ایدی .

ناصرالدین شاه صورت حقدن کورینه رک اسلامی مدافعه ایتک بهانه ظاهر یسیله بایلره اعلان حرب ایدی . و صنف روحانیونک کاملاً توجهی قازانمق اوزره بایلره قارشلی غایت شدتلی طاوراندی . مذهب جدیده سالک اولانلری قتل عامه قدر واردی . رؤسای بابیه بی درلو درلو اشکنجه لرله اعدام ایتدیوردی . مثلاً سرآمدان بابیه دن سلیمان خانک بدننده موملر یاقدیره رق ، کندینسی بر صورت خجیمه ده اولدیرتدی . بوجانیتلر عوامک آلفیشلری ایچنده اجرا ایدیلیوردی . فقط عینی زمانده اعتقادات وجدانییه قارشلی اتحاد اولونان بو کبی تدابیر زجریه نک نتیجه منعکسه سی دخی کورولمکده ایدی : مظلومیتلری اولره متفکرین تزدنده بر معنویت بخش ایدیوردی . فقط بایلیق تهمتله بر چوق بابی اولمیانلرده اولدیریلیوردی . زمانک تعبیر نجه کندیلرینه « قانون خواه » نامی ویرن احرار دن بر چوقلری ده بابی رؤسای سننددر ، دیه علی ملاء الناس اعدام ایدیلر ، اشکنجه لرله اوغرا دیلیور ایدیلر . لوثی لریک ، شارلرک علمینه قیام ایدنلرک ، قاتولیکلرک دشمنی اولدقلرینی ؛ سلطان حمیده قارشلی حرکت ایدنلرک ، شریعتی ایسته مدیکلرینی ؛ مقدرات مملکتی شاهلرک کینی دکل ، قانونک تعیین ایتمه سی طلب ایدنلرک ده بابی اولدیغنی ادعا ایتمشلر ! تحف دکلکی ؟ ... دینی ، شاهلرک استبدادینه وسیله اولمق درک انخطاطندن قورنارمق ، شاهلرک کینی اداره لرینی قوانین مدنییه ایله تقیید ایتک ایسته یین « قانون خواهر » علی لاکتر بایلیقله متهم اولیورلردی ؛ حالبوکه ایچلرنده بایلیغک جدأ معارضی ، فکر آدشمنی اولانلر ، مملکتک خلاصی ایچون هر شیدن اول سیاسی بر انقلابه لزوم کوردکلرندن ، بایلیجی حتی مضر بیلتلر ، اونکله مبارزه ایدنلرده آز دکل ایدی .

* *

ارباب وجدانک وجودی کبی مملکتک منابع ثروت و اعتبار مالیه سی دخی بویوک برهلاکه معروض ایدی . اهالی دن درلو درلو وسیله لرله طویلانان بیت المال شاهک اسرافات بو الهوسانه سنه صرف اولونیوردی . شاه ، اذواق باهیسه نک اسیری ، تمایلات غرامیه سنک دستگیری ایدی . اخلاق ردینه دن بر شاه حصه سی آلان بو ارکک اوچ یوزلک برقادین سوروسنه خروسلق ایدیور ایدی . براردو تشکیل ایدن سرای قادینلرینه ، اونلرک معیتته مأمور خدام

امتیاز ایلك دفعه اوله برق ناصرالدین شاهه برضربه ایندی رملك فرصتی تشکیل ایدیوردی. دائمی صورتده مقام حکومتله بارزه ایتکده اولان روحانیون بوفرصتدن استفاده ایتدیلر. او وقتك الك نفوذلی مجتهدلرندن اولوب بغداد جوارنده وقع، سامروده ساکن اولان میرزا حسن شیرازی حضرتلری ره زی تنبا کوسنك تحریمنه فتوا ویرمه سیله قومپانیه علیه بوقوتاز اعلان ایدلدی.

میرزا حسن حضرتلرینك فتوا سی بوتون مملکته یایلدی. بریوم معینده بتون ایرانده، اوفاق قصبه لره وارنجیه قدر، نمایشلر اولدی. قلیانلر (نارکله لر) ترك ایدیلوب هر کسده موجود اولان نارکله لر بر صورت نمایشکارانده پارچه، پارچه ایدیلدی، قریلدی. شاه بو نمایشلرک اوگنه کچمک ایستدی. طهران علماسندن بوقوتازی ترویج ایدنلرک باشنده اولان میرزا حسن آشتیانیك نغینه اراده چیقدی. بو اراده اوزرینه اهالی غلیانه کله رگ سرایه هجوم ایستدی. سربازلرک (عسکرلرک) ملاح اوله رق مقابله ایتدکلرینه باقیه رق هیجانه کلن طهران اهالیسی سرای محافظلیله قانلی مصادمه لره دوام ایدرک ویردیکی تلفاته رغماً رجعت ایتمدی. شاهی تهدیده بولوندیلر. بونک اوزرینه معهود امتیازك فسخنی مین اراده صادر اولدی. اهالی انجق اوزمان تسکین ایدیله بیلدی. (۱۳۰۹ هجری = ۱۸۹۲ میلادی)

«ره زی مسئله سی» دیه مشهور اولان بو وقعه ایران تاریخ انقلابنده حرکت ملیه نك ایلك خطوه سی کی تلقی ایدیلور. کیفیت اجرایی برطاقم دسایس سیاسی دن خالی قالمایان وایلك نظرده بر فوران تعصب کی نظرده کلن بو وقعه بر چوق نواقصیله برابر مهم بر تأثیر بر ایشدر بر کره استبدادك اساسنه برضربه اورولدی. سلطان عزیز زماننده، روس سفیری (ایغنائیف) ك آلت دسایسی اولان صدراعظم محمود ندیمك عزلی ایستهمك اوزره سرایه قارشى هجوم ایدن صوفتله وقعه سنه بك مشابه اولان بو وقعه آرتق استبدادك پك ده مدهش بر قوت اولمادیغنی اذهانه تلقین ایستدی و بو صورتله قانون خواهلرک تشویقات سیاسی لرینی تسهیل و نتایجی تسریع ایش اولدی.

بوراسنی دخی نظر تدقیقندن دور طو تماملیدر که مسئله مذکورده مجتهدلرک فتوا سنه بویله پارلاق بر موقمیت قازاندیران سبب اهالینك مظالم ناصریدن بیقمه سی اولمشدر.

ره زی هیجانی، اصول انقلابی بیامه یین، سیاسی پیشدارلری مفقود و مقتول اولان بر ملت مظلومه نك قیامی ایدی، که اسبابی کاملاً مهیا اولیدی، دها مأمول بر نتیجه ویره بیلیر ایدی، ایرانی صاحبش اولدینی طریق انقراضدن او وقت بیله انحراف ایتدیردی.

**

ره زی وقعه سی نتیجه سنده نفوذ معنویسك قرلینی و مطالبه ملیه قارشیسنده سرفرو ایتدیکنه قارشى ناصرالدین، سرتاجدارینی بر قاج سنه دها محافظه ایده بیلدی. ۱۳۱۳ سنه هجریسی شاه تاریخ جلوسنك اللنجی سنه سنی تکمیل ایتک اوزره ایدی. ناصرالدین شاه کندیسنك

وجاریه لره مخصوص اولمق اوزره بالجه کوشك، صیفیه و سربلرده خصوصی دائره لر یابلس ایدی. شمیدیکی حالده ناصرالدین شاهدن قلله هانکی بر کوشك و سرایه باقیلیرسه ایلك نظرده کوزه چاربان اشبو حر مخانه لردر. سفاهت هایونك حد وغایه سی یوق ایدی: شاهک سوکیلی بر حیوانی رجال مملکته تفوق ایدرجه سنه بر ترتیباته مالک ایدی. شویله که کندینه مخصوص دائره سی، خدمه سی، قره قوللری، کاتبلری، آرابه لری، اوامر و فرامینی، عفو و قهری اولان حضور ملوکانه ده شفاعت ایتک صلاحینه مالک بولونان بر «کره هایونک»، «بررخان» نامنده بر کدی نك کبرمه سی اوزرینه ا کدار و آلام شهنشاهینك درجه تأثری روایات معروفه دندر. بر باش وکیل قدر دبدبه و جلاله مالک اولان کدی نك طیبیلرک تداو یسنه رغماً تلف اولمی اوزرینه شاهه عارض اولان، طالعینغنی انجق «منیچه» نامنده بر چوجنگک محبتی تسکین ایده بیلمشدر.

ناصرالدین شاهک سفاهتنه مثال اولمق ایچون «کره هایون» حکایه سیله کفایت ایدیورز؛ سائر سفالتلرندن بجه ایسه نه مقاله من، نه ده و قتمز مساعدر. فقط بو قدر بیلملیدر که دوره ناصرى ایران تاریخنك الك مظلم بر دوره سیدر. بوتون ایران ده شاه وهر ولایتده دخی او ولایتک شاه مطلق اولان دره بکلری تصویره کله یین مظالم ایقاع ایدیور، رعایا دیدکلری زحمتکشلری «عبدزر خرید» (کوله) تلقی ایدرک ایستدکلری معامله یی اسیر که میور، ایستدکلری اشکنجه لرک تطبیقنده بر آن تردد ایتمیور ایدیلر؛ قوه تشریعی، اجراییه و قضاییه یی اللرنده بولوندیران وعینی زمانده ده مالک بولونان بو دره بکلری، بو شهزاده لر، خانلر کندیلرینی نعوذ بالله خلقت اوفاق بر ربی کی تلقی ایدیوردیلر. ذاتاً اونلر شاهی «ظل الله»، کندیلرینی ده او «ظل» دن بر پارچه عد ایدیورلر ایدی. بو الله کولکسی ادعاسنه قالقیشانلر خلق اللهمک باشه جهنم آتشلری صاور یورلر ایدی. «بیار» دیدکلری جبری اصول اوزرینه کویوللری کندی تارالرنده، باد هوا اوله رق، استخدام ایدیور و ایستدکلری مشاقده کندیلرینی قوللانیورلر ایدی. بر چوق دره بکلرکرنده «حق بکارت» دیه بر رسم دخی وار ایدی؛ که بو رسمک بعض خانلارده زفاف کیجه سنندن اول خان سراینه کیدوب بالذات ادا ایتمه سی روایتی مبالغه لی اولسه ده، تا صوک زمانلره قدر نقداً ادا ایدلمه سی اصولنک بر چوق کویلرده موجود اولدینی شک و شبهه دن عاریدر. بو یولده واقع اولان فاجعه لرک تأثراتی و بعض اوزاق ولایتلرده بر طاقم بقایاسی شمیدی ده دوام ایدیور وهر زمان (قاجار) لرک استبدادینه لعنتلر او قوتدیرور.

**

ابتدای جلوسنده مصارفندن فضله وارداتی حائر اولان ایران خزینهنه سنی اسراف ایدرک، ناصرالدین شاه بالاخره مملکتی صائمیه تشبث ایددی. ۱۸۹۲ سنه میلادیسنده ایران تنبا کوسنی بر انکلیز قومپانیاسینک تحت انحصاریته ویردی. انجیلره ویرلش اولان بو

اولدیغی تشریح ایدرسه کر، در حال سزه حکومت مرکز به نک حقلری محافظه ایتمه ملری، مرکز و واقع اولان اشعاراتک ترویج ایدلمدیکنی اوکه سورر و قید معیشتله بک زبون و صلاحیتی بک محدود بولنان مأموریندن بوندن فضله ایش بکلمک عبث اولاجغنی معرض مدافعه ده سرد ایلرلر. فقط وجدان، حفره اضمحلاله دوشمک اوزره اولان بر ملتک قوه عمومیه سنی اداره نی در عهده ایلرلرده فکر فداکاری کورمک و وطنک، ملتک سعادتنه خدمت یولنده مأمورینده، بالخصه مأمورین ملکیده استحقار منفعت علو خصلتی بولمق ارزو ایدیور. بر طرفدن پریشان، سفیل، سنه لرجه ظلمک نیچسندنه قالمش اهالی، دیگر جهته هرشیدن اول معاشندن بر قاچ پاره آرتیره رق معزولاً و یاخود تقاعد اولارق استانبوله عودتنده کمال ذوقله یا شامقندن مانعا برشی دوشونمین مأمورینی قارشی قارشی به کوریرده انسان بوملککتک آتسندن نصل مأیوس اولماز؟ . . .

* *

حیدر پاشادن ترنله حرکت ایدن برسیاح اسکیشهره قدر مناظر طبیعیه نک لطافتی قارشوسنده خوش برحیات کچیریر. قوه خیالیه سی اولمیانلری، دائماً جدی دوشینلری بیله تهییج ایدن، شورادن بورادن بیلدیکی براییکی قطعیه طبیعتک فیضلرینه تحافاً بویلمک مجبور ایلین بویرلرده آره صیره کسک اولمیان و اناطولینک ایچنده کی سفالتی سیاحینه تبشیر و اخطار ایدن منظره لری انسان نظر مسامحه ایله کورییور. فقط اسکیشهردن ترن حرکت ایدوبده کرک انقره جهته ده، کرک قونیه جهته ده اووه یه دوشدیکنمی، یارادلدیگی کی قالمش، بلکه کوی دنیلن کوستبک یووالرندن مرکب مجموعه لریک نظره چارنسی دولایسیله لطافت طبیعیه سی اخلال اولمش واسع اراضیه باقه باقه نظر کنز ارضانیر، شمندوفر ایچنده صیقیلیرسکنز. اناطولی محیطک سکونت موتائسی، تأثیرندن اولملی که بزم شمندوفر لرمن اوروپا وامریقا برنرینک منقول اولان سرعت سیرینه نظر آره دینه جک درجه ده آهسته روش اولیور. ترن، باخصوص بویله یکنسق برمنظره آره سندن، یواش یواش ایلدیله کچه عادتاً یورومش قدر کندکنزی یورغون بولورسکنز.

قوجه اناطولینک بک جزئی قسمنی قطع ابلیه بیان خطوط حدیده نک منتهالرنده یا بلی دنیلن عربله رینه رک وسطی اناطولی به دوغری یوله قویولتجه یکی، یاخود بک اسکی بر عالم ایچنده کندوکنزی بولیرسکنز. حیوانات بقریه سی کچی قدر کوچیلش، انسانلری سنه رک بار سفالتی آلتنده فضیلت خلقیه سنی غائب ایتمک یوز طومش، علائم وجهیه لر یله کائناتدن مشتکی برطور آلمش اولان بولک اسکی دنیاده فیض طبیعت بیله حقارت کورمکده، محو ایدلمک چالیشمقده اولدیغنی فرق ایدرسکنز.

کوی دینجه خاطر لره نه کایر؟ اوروپانک، اسویجره نک کویلری کورمش، سیاحت کتابلرنده اوقویه رق معلومات ایدمش اولانلر برده

سریر سلطنتده حکمفرما اولدیغنک یارم عصرلق سنه دوریه سنی مظنن اوله رق ایفا ایتدیرمک ایسته یور ایدی. طهران ذواتر رسمیه سی ژوبیله استحضاراتی ایله مشغول ایدی. ایکی دفعه اوروپا سیاحتی یا به رق اوروپا تاجدارلریله کوروشن شاه، بوکره، ژوبیله عنوانیه اولسین، حکمدارلری و یاخود کنندی ناملرینه کوندره جکلری بویوک ایلچیلری پای تحتده کورمک ایسته یور ایدی. فقط ایرانک ایلمک فدائیه میزرا رضای کرمانینک آتدینی انتقام قورشونی شاهک بو آرزوسنی یورکنده بر ایدی. طهران جوارنده واقع شاه عبدالعظیم تر به سنه کیدرکن میزرا رضا طرفندن آتیلان ره وولور قورشونی مستبدک صوکه دنیقه سنی تشکیل ایدی. (۱۳۱۳ - ذی القعدة)

میرزا رضای کرمانینک عائیه سی کرمان والیسنک مظالمه دوچار اولمش، کندیسی دخی طهراندن عدالت آرارکن بر جوق مغدوریتله اوغرامش و صوکره مشهور سید جمال الدین افغانینک حضورینی درک ایدره ک، اوندن کوردیکی تشویقات اوزرینه، انتقامه قرار ویرمشدر. میرزا رضای کرمانی بی قارئین کرامه باشقه بر مقاله ایله تعریف ایده جکنز. رسول زاده

محمد امین

حیات اقوام اسلامیه

اناطولی مسلمانلری

اوتهدنبری اناطولی ایچنده کوی کوی دولاشه رق مملکتتمزی لایقوله طانیق ارزو ایدردم. کچیلرده مدت تعطیلیه دن بالاستفاده اناطولینک ایکی مهم ولایتده اوفق برسیاحتده بولندم. مقصدم اناطولیده یاشایان اهالینک ماهیت روحیه لرینه نفوذ ایده بیلیمک، رقیلرینه انکل اولان مواهی بالذات کوروب تدقیق ایلمک اولدیغنی ایچون کزدیکم برلرده کویلرله ممکن مرتبه مناسبت پیدا ایتمک، بولنرک مادیات و معنویاتنک تشکیل ایتدیکی محیط مخصوصه ممکن مرتبه نفوذ ایلمک چالشمدم. فقط تصور ایده مدیکم آجیقلی منظره لر قارشوسنده بولندم؛ طشره مأموریننده امید ایتدیکم لاقیدی وجهالت کوردم. مشهوداتی نقلدن مقصدم اناطولینک ماده ترقی ایده مه مسنک و معنا کوندن کونه تدنی ایلمسک قسماً اسبابی اراده دن عبارت اولدیغنی ایچون مأمورینندن هیچ برینک شخصی بالطبع هدف اتخاذا ایتیورم. فقط اناطولینک حالا حیوان معامله سی بیله لایق کورلمیان محروم ارشاد، سفیل کویلیری سایه سنده معاش آلان مأمورلرمنک ولی نعمت لرینه قارشو وظیفه لرنده بودرجه تکامل ایلرندن متولد وبال و کناهی دوشوندکجه متفکر کچین بو آدم لریک حمیت و محبت وطنیه لرنده شبهه ایتمه مک الدن کمیور. واقعا بو مأمورلرک آز جوق اوقومش !! اولان قسمنه کندی وظیفه سزلککرینی تعداد ایدر، بونک نه درجه حتمیسزلک